

הילכתא

לדעת לחיות כהלכה

דבר העורך

מנדל פשיטיק זכה בגורל

עוד דוגמא מענינת היא הופעתו בסנטוריום "אנטיג" שמצא ג"כ בקירבת העיר מינצן. המקום שימש בעבר כבית הבראה של חיל-האוויר הגרמני. לאחר הכיבוש הועידו אותו האמריקאים עבור חולים המחנות שנוקקו לטיפול רפואי והחלמה. אדמו"ר ז"ע בא אל הפליטים ששכנו בסנטוריום שכבידו "הפתעה" מרעיוה: ארבע אלומות של חוטי ציצית כשורים למדהרין! כמאה וחמשים יהודים הסתערו לעברו, כל אחד בקיש לזכות במצוה, אבל לא היו בידו יותר מארבע אלומות — מה עושים?

הרבי הציע להם שחיעך הגולה בניהם. מי שעלה בגורל יזכה בציצית. הציבור הסכים כמעט פה אחד. "כמעט" — ולא פה אחד משם. שכן לפתע יצא מתוך הקהל עלם צעיר, מנדל פשיטיק שמו, מפרחי חסידי גור בלודז' לפני המלחמה, אשר התייצב ישירות מול הרבי ושען כלפיו: "יש לי זכות קדימה, מגיע לי לקבל אלומת ציצית בלא שום הגרלה!"

"מ"א חיות?" שאל אותו אדמו"ר ז"ע בחיוך קל. "דמא דידך סומק טפי?"

"אמנם כן" השיב הבחור — ותוך כדי יריכו תפס בחולצתו, פרס אותה, בשתי משיכות נמרצות, לאורכה משני הצדדים — "הלא הנני לבוש בגד כן ארבע כנפות, שמחובי בציצית מאדווייטא, אף אחד מבין הנוכחים פה אינו מחובי בציצית מאדווייטא כמנוי!"

סימני התרגשות עזה ניכרו בפני אדמו"ר ז"ע. "הברקה" המלבבת של אותו יתום צעיר, אוד מוצל, ננעה ללב עד מאד. אפס קשתה עליו ההכרעה אם להיעתר לו. הלא כבר הוחלט פה בהסכמת כולם לערוך הגרלה זדקא. מנה, איפוא, אל הבחור מלודז' באמירה: "אם כוונתך צדופה לשם שמים, בטוח אני שתזכה בגורל!"

המתח בקרב הציבור גבר ועלה. מי יזכה בציצית? ניגשו לעריכת ההגרלה. כל אחד קיווה להיות בין המאושרים ששמותיהם יעלו מן הקלף. ברם, השמחה וההתרגשות הציפה את כולם משם, ברגע שנשמע קול הכרוז: מנדל פשיטיק זכה בגורל!"

סיפור מרגש זה, מתוך ספר **לפיד האש** (חלק א עמוד שיג) לזכרו של הגה"ק רבי יקותיאל יהודה הלברשטאם מצאנז-קלויזנבורג זיע"א ממוחיש לנו את גודל חביבות מצות ציצית בקרב שלומי אמוני ישראל, גם בשנות הזעם.

פירוש מתוק מדבש, כותב הרה"ק רבי אלימלך מליז'ענסק זיע"א (נפטר אלימלך פרשת נח), בכל דור ודור יש שורש לתקן ולהחזיק במצוה מיוחדת יותר משאר מצוות, למשל בדור הזה יש שורש לתקן מצות ציצית יותר משאר מצוות. ולפי זה מפרש את **הפסוק** (בראשית פרק ו פסוק ט), נח איש צדיק תמים הָיָה בְּדֹרֵתּוֹ, רצה לומר בכל דור שהיה נח, היה מחזיק ומתקן שורש המצוה המיוחד יותר לאותו הדור.

ברוך ד' זכינו, בדורות אלו שאכשר דרא, שמצות ציצית מקיומת למדהרין מן המדהרין, אצל רבבות אלפי ישראל בכל מקומות מושבותיהם.

בברכת התורה
עקיבא יוסף לוי

נושא הגיליון

קשירת חוטי הציצית על ידי אשה חש"ו וגוי

וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת

תכנית: במסגרת סדרת הגיליונות בנושא מצות ציצית החביבה, הגיליון הראשון (מספר 313), עסק בשיעור בגד לטלית קטן באורך וברוחב, וחישבו מקום הנקב והחתך. הגיליון השני (מספר 314), עסק בדיון 'לשמה' בעשיית הציצית, מאיזה שלב מעכב עשייה 'לשמה'. הגיליון השלישי (מספר 315), עסק בפרטי הדיונים של קשירת חוטי הציצית. הגיליון הרביעי (מספר 316), עסק בדיון קשירה 'על הכנף', ו'נוסף על הקרן'.

הגיליון הנוכחי (מספר 317), בנושא ציציות שנקשרו על ידי אשה חרש שוטה וקטן וגוי. הגיליון הבא (מספר 318), יעסוק בעז"ה בדיון חינוך קטן במצות ציצית, והגיליון האחרון בסדרה (מספר 319), בענין ברכת 'על מצות ציצית', וברכת 'להתעטף בציצית'.

תיקון העולם: המציאות הכאובה היא שמצוי בשוק ציציות קשורות במחיר מוזל, במיוחד ציציות עבור קטנים, ללא כשרות מהודרת וללא פיקוח כדבעי, ובאמת ציציות אלו נקשרות על ידי אסירים בבתי הסוהר בלי פיקוח / יהודים שאינם שומרי תורה ומצוות / בנות מחינוך מיוחד שאינם בהכרח בגדר בני דעת, ואנשים שרוצים לקנות בזול מסתכנים בגדול, כפי שיבואר להלן שצריך קשירת ציצית לשמה על ידי ישראל בר דעת.

וכבר כתב **הבן איש חי** (שנה ראשונה פרשת לך לך), ולכן כל אדם יזהר שלא לסמוך בתליית החוטים ותיקונם, אלא על אדם ירא שמים ומוחזק בכשרות, ובקי יודע לכוון לשם מצוה, ולעשות כל הדברים כתיקונם.

קשירה בפיקוח: מומחי כשרות מזהירים, ההשגחה נצרכת בנושאי כשרות הציצית לא פחות מכשרות האוכל כיון שהתקלות מצויות, כמו שבאוכל מקפידים על כשרות מהודרת, כך בציציות קשורות צריך להקפיד על כשרות מהודרת. המחיר יכול ללמד על כשרות המוצר, ציציות קשורות לילדים ללא פיקוח מהודר, מחירו נמוך. ציציות מהודרות לילדים עם פיקוח מהודר, מחירו גבוה יותר.

חותמת כשרות על המוצר, היא רק על מה שמפורש באישור. חותמת כשרות על החוטים, פירוש השגחה צמודה שהחוטם נעשו בכשרות בטויה לשמה. חותמת כשרות על הבגד פירושו שהבגד כשר לפי כללי ההלכה. כאשר הציציות קשורים, הובה שיהיה אישור מיוחד ומפורש שהקשירה נעשתה כדן בפיקוח, אין שום קשר בין כשרות הציציות והבגד לכשרות הקשירה.

אירום: המהפכה השלמה לגילוי האחרון (316) דיין 'ציצית' נוסף על הקרן, אירום: המהפכה מתוך גמ' מהדורת 'מתיבתא' מנחות דף מב, מדור 'לקוט ביאורים'.
הקשרים מאחורה לכיון הפרענוליך, הקשרים מקדימה למשנב"ד לכיון העטרה, לחזו"א לכיון הפרענוליך, המציאות משתנית בין המנהגים השונים, ובין אדם לאדם, ולפעמים צורת הלבישה משתנית גם במהלך התפילה, ותלוי כמה מושכים את הטלית קדימה, ומסתבר שיש להניח לפי האופן שהוא גילגל ללבשו טליתו ברוב סדר התפילה.

ואת ראיית הראש"ה להכשיר קשירת אשה, מאשת רבי חנינא בן דוסא עתידה לקשר ציצית לעתיד לבוא, וזה **ביום של שלמה** (גיטין פרק ד טוף ס"מ טז), בזה הלשון - אשת רבי חנינא שאני, ורוב מעלתה גורם שתזכה לכך, כי אפשר שהיתה בעצמה נזהרת כל ימיא במצות ציצית, א"נ היא לא תעשה אלא הכנה, כגון טויה, ולא עשיית הציצית בכריכתו וקישורו, עכ"ל.

הילכתא: השו"ע (סימן יד סעיף א) נוטק להלכה כשיטת התוס' והרא"ש שאשה כשרה לעשיית הציצית, **הרמ"א** מביא יש מחמירים להצריך אנשים בעשיית הציצית, וטוב לעשות כן לכתחילה, וכתב **המשנב"ד** (ס"ק ב, ה) לשיטת הרמ"א אפילו אם גדול עומד על גבן של האשה לא מהני, כי הפסוק בני ישראל ועשו ממעט גם בנות ישראל, ובדיעבד מותר על ידי נשים, ואפילו כשאין עומד על גבה נאמנת לומר שהטילה לשם ציצית.

3. קשירת קטן לצורך גדול

פסוק: לדעת **המגן אברהם** (סימן יד ס"ק ג) כוונת **הרמ"א** לפסול עשיית ציצית על ידי נשים, משום שכל מצות שאין האשה מחויבת בהן כגון לולב וסוכה אינה רשאית לעשותה, וממילא גם קטן פסול בעשיית הציצית כמו אשה. כמו שמצינו **בשו"ע** (סימן לט סעיף א) שקטן ואשה פסולים בעשיית התפילין.

מחלוקת: ולדעת **הפרי מגדים** (אשל אברהם ס"ק ג) לפי שיטת **הגהות מיומנות** שאין לנשים לעשות ציצית מהפסוק בני ישראל ועשו, קטן הוא בכלל בני ישראל ויכול לעשות לכתחילה. אבל לשיטת **רבינו תם** שכל שישנו בלבישה ישנו בעשיה, קטן שאינו חייב בלבישה מדאורייתא, אינו בעשיה, ומסיק שראוי לזהר לכתחילה על עשיית קטן, ואם הגיע ל"ג שנים רשאי לעשות, ולא מדקדקים שיבא שתי שערות בבירור, שהרי גם באשה בדיעבד כשר.

לכתחילה לא: והכרעת **המשנב"ד** (ס"ק ד), ו**הביאור הלכה** (ד"ה להצריך אנשים), ראוי ונכון שלא לעשות לכתחילה הטלת ציצית בגב של גדול, על ידי קטן פחות מ"ג שנים. וביאר שדמא, שקטן להלכה על פי משמעות **הדרכי משה והעולת תמיד** בביאור שיטת **הרמ"א** שנשים אין יעשו ציצית, כשיטת **הגהות מיומנות** שהמיעוט הוא מהפסוק 'בני ישראל ולא בנות ישראל', ולא כשיטת **רבינו תם** שהטעם הוא משום 'כל שאינו בלבישה אינו בעשיה', ולפי זה מסיק וכן מבואר **בארצות החיים** (ס"ק ה) שקטן כשר כי גם קטן הוא בכלל 'בני ישראל', אולם כיון **שהפרי מגדים ודרי החיים** כתבו לזהר לכתחילה על ידי קטן, לכך ראוי ונכון לעשות כן.

והוסיף **בביאור הלכה** (סימן יד ד"ה טו), שקשירת קטן כשרה, דווקא בגדול עומד על גביו ומלמדו לעשות לשמה. ותמה על **הארצות החיים** שמכשיר בלי גדול עומד על גביו.

4. קשירת קטן לעצמו

קטן לעצמו רשאי: כתב **הביאור הלכה** (סימן יד ד"ה להצריך), לכל הדעות קטן שהגיע לחינוך יראי לקשר לעצמו ציצית. ואפילו לשיטת רבינו תם שקטן אינו יכול להטיל ציצית לגדול, מכל מקום קטן יכול להטיל ציצית לעצמו, כיון שהקטן חייב במצות ציצית מדרבנן, נחשב בר לבישה לענין להוציא את עצמו ידי חובת המצוה בציציותיו.

והוסיף **במשנה הלכות** (חלק ג סימן רכט), שצריך לחנך את הקטן שיעד כדת מה לעשות, להטיל ציצית בבגדיו ומלבושיו ואין צריך שיהיה גדול עומד על גביו. עוד ביאר, שהקטן יכול לקשר עבור קטן אחר, שהיה בדיעבד עשייה של קטן כשרה אפילו לגדול, לכן לקטן שאינו מחויב בדבר אלא מדרבנן, נחות דרגא את ואפשר לעשות כן אפילו לכתחילה.

קטן לעצמו אחר רשאי: חידוש גדול היה מורה ובה **הגרי"ש אלישיב זצ"ל** (פניני חנוכה עמודים לז לח פרק ג אותיות א ב ג, הערות ראש השנה דף כט, דף ק סוף עמוד א גיטין דף נב, פסחים פח), שדין חינוך הוא דווקא באופן שהיה יכול לקיים כן את המצוה כתיקונה אילו היה גדול. ולפי זה חידש כמה הוראות למעשה,

בכשרות בד"ץ העדה החרדית טליתות קטנות וגדולות מוכנות עם ציציות קשורות, חייב להופיע מדבקה עם חותמת הולוגרמה מצומה לאחד הפתלים (מדריך הכשרות חשב"א חלק ב עמוד 94).
 בכשרות **בד"ץ שארית ישראל** במותג' ארבע כפות' ניתן להשיג טליתות עבור הילדים שנעשו על פי הוראת הרבנים בגדול הבגד לפי המידות השונות, ועם פיקוח על הקשירה, קשירת ציצית עבודת יד בבגד המיועד לילדים, הקשירה על ידי אברכים יראי שמים בפיקוח הדוק.

1. גוי פסול לעשיית ציצית

בני ישראל: מבואר **בגמ'** (מנחות דף מב), ונפסק **בשו"ע** (סימן יד סעיף א), ציצית שעשאו עובד כוכבים פסולה, **שנאמר** (במדבר טו פסוק לח) **דָּבָר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִית** בני ישראל יעשו ולא עובדי כוכבים יעשו.

ומבואר **במשנב"ד** (ס"ק א) שהכוונה לגוי שהטיל את הציצית בבגד, ואפילו אם ישראל עומד על גביו ומלמדו לעשות לשמה פסול, כפי שביארו **האחרונים** שעומד על גביו מועיל רק באדם שלא יודע לעשות לשמה, אבל הגוי פסול בעצם, ולא מועיל עומד על גביו.

ומוסיף המשנב"ב שמבואר **במסוקים** שפסול דווקא אם הגוי תחב את הפתלים בכנף או שעשה את החוליה והקשר הראשון, אבל אם ישראל עשה את החוליה והקשר הראשון, והגוי גמר את שאר החוליות והקשרים שהם רק למצוה בעלמא, כשר. ו**בדעת** (נוטה 534) כתב שלכתחילה טוב לזהר. והבהרה (534) שם ביאר שהמשרב"ב רק כתב כשר, ומכל מקום לכתחילה טוב לזהר ואין ראוי שיתערב גוי בעשיית הציצית. וציון לתמימה **החזו"א** (סימן ג ס"ק ג ד"ה ויש), שהרי הציצית הפסולה מפסיקה בין הקשר הראשון לדנפנץ.

2. דין נשים בקשירת ציצית

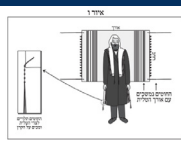
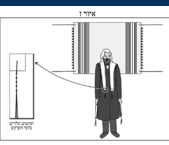
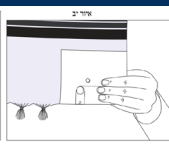
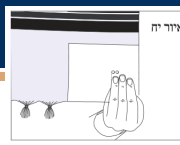
כשרות לכתחילה: נחלקו הראשונים והפוסקים האם אשה כשרה לקשירת ציצית, שיטת **התוס'** (מנחות דף מב, ד"ה מנין, וגיטין דף מה: ד"ה כל שישנו, ובתהגות מיימוניות הציצית פרק א בשם הר"י ורבינו יהודה) ו**הרא"ש** (הלכות קטנות ציצית סימן יג), שהאשה כשרה לעשותה, כי 'בני ישראל' ממעט רק גוי, ולא אשה.

והנה מבואר **בגמ'** (מנחות דף מג), ונפסק **בשו"ע** (סימן יז סעיף ב, סימן יח סעיף א), שכסות לילה פטור מציצית **שנאמר** (במדבר פרק טו פסוק לט) **וְיָרְאֵתֶם אֹתוֹ**. ולכן נשים פטורות מציצית כדין מצות עשה שהזמן גרמא, ומכל מקום חשב'תוס' שהאשה כשרה בקשירת ציצית, ולא נאמר בציצית הכלל 'כל שאינו בלבישה אינו בעשיה' שרק בתפילין אמרו כן. והוכיח הרא"ש שהאשה כשרה להטיל ציצית, **במהמ"ב** (בבא בתרא דף עד:), יצאה בת קול ואמרה, אשת רבי חנינא בן דוסא, עתידה להטיל חוטי תכלת למצות ציצית, בטליתות הצדיקים לעולם הבא.

כשרות בדיעבד: כתב **המרדכי** (הלכות קטנות רמז תתקמט), שמהר"ם היה מקפיד לא לתת לנשים לעשות ציצית, כי מי שאינו מחויב בדבר אינו יכול לפטור אחרים, וכתב המרדכי שכל זה רק לכתחילה, אבל בדיעבד כשר עשיית נשים, שהרי מבואר שסכות גגב"ך כשרה.

פסולות: לשיטת **רבינו תם** (תוס' גיטין דף מה: ד"ה כל שישנו) אשה פסולה לאגוד לולב ולעשות ציצית, משום שאינה מצווה עליהם, כמו שהגמ' בגיטין שם פוסלת תפילין שכתבה אשה, **שנאמר** (דברים פרק ו פסוקים טו-טז) **וְקָשְׂתֶם... וְתִקְבַּתֶּם**, כל שישנו בקשירה ישנו בכתביה, וכל שאינו בקשירה אינו בכתביה.

לשיטת **הגהות מיימוניות** (הלכות ציצית פרק א הלכה יב), בשם מהר"ם אין לנשים לעשות ציצית **דחתיב** (במדבר פרק טו פסוק לח) **בְּנֵי יִשְׂרָאֵל... וְעָשׂוּ**, אבל שאר תיקוני הטלית וטויות החוטים (יכולות לעשות), כלומר, שהדרשה שהיה גוי, מלמד גם אשה פסולה מעשיית הציצית.

לשיטת רבינו תם, ובתנאי שברור לו שעשה את הציצית לשמה. ותמה בשיח הלכה (עמוד קפח) שהרי משמעות הביאור הלכה שקטן שעשה ציצית לגדול, מועיל רק באופן שגדול עומד על גביו, ואיך הקטן נאמן על עצמו שעשה לשמה בקטנותו. וחריף הגרש"ז נצרך בכדי לדעת ודאי שעשה לשמה, אך כיון שהקטן יודע שעשה לשמה, הוא יכול לסמוך על כך אף שיגדיל. עוד מובא בדעת נוטה (תסו), שאולי אפילו לכתחילה מותר לקטן לעשות ציצית על דעת להמשיך ללבוש אותה כשיגדיל.

ולדעת הגר"י דב לנדו שליט"א (במכתב הערות לשונה הלכות) מועיל באופן כזה רק בגדול עומד על גביו. ולדעת המשנה הלכות (חלק ג סימן רכט), באופן שקטן עשה ציצית ולא היה גדול עומד על גביו, צריך להתיר את הציצית ולחזור ולקשור מחדש אחרי שנעשה גדול. ובשו"ת אבני זכרון (חלק ב סימן ה), נכון לחזור ולהתירם בגדולות. ולגבי קטן שקשר לעצמו ציצית ביום שנעשה בר מצוה, מבואר באריכות בספר אוצר בר מצוה (סימן סב) מה דינו, וכן בפרטים נוספים הקשורים לסוגיא זו.

וראה בגיליון 'ומתוקים מדבש' (פרשת תזריע מצורע תשפ"א גיליון 50) 'להג"ר זאב יהודה סטארק שליט"א שהאריך בדיני 'קטן שהגדיל', ואחד הפרטים שדן, האם ציצית שקטן עושה לעצמו יכול להמשיך ללבוש כשיגדיל.

6. חרש ושוטה

מומר: מבואר במשנ"ב (סימן יא ס"ק ז), מומר לתיאבון שאינו מותר לעשות ציצית בבגדו, מותר לו לטוות ציצית, ונאמן לומר שטווה לשמה, וכל שכן באופן שעובר רק על שאר עבירות לתיאבון, אבל מומר להכעיס דינו כאפיקורס לכל התורה, ובודאי עושה אדעתא דנפשיה, וכן מומר לחלל שבת בפהרסיא מבואר במשנ"ב (סימן לט ס"ק ו) שדינו כמומר לכל התורה.

חילוני: נחלקו הפוסקים כיצד מוגדרים החילונים בזמננו, האם דינם כתינוקות שנשבו, או דינם כמומר, הובאו דבריהם בהרחבה בגיליונות עומק הפסח (מספר 11 לענין 'כופין אותו עד שיאמר רוצה אני'. מספר 94 לענין ההיתר לדבר עליו לשה"ר מדין 'יצא מכלל עמית', מספר 121 לענין 'השכרת דירה לחילוני'), ולכן יש להימנע מלעשות ציצית על ידי חילוני.

חרש ושוטה: מבואר בערוך השולחן (סעיף ז) ובמשנ"ב (סימן יא ס"ק ז), חרש ושוטה בודאי פסולים לעשיית ציצית, שאין בהם דעת לעשות לשמה.

והמחודש שבהם שאין לקטן להדליק נרות חנוכה בעצמו, אלא יצא מאביו, שהרי אילו היה גדול אינו יוצא בהדלקה של קטן. והוסף שמנה העולם מקדמת דגא שהקטן מוליך נר חנוכה בעצמו, ולכן היה אומר שלכל הפחות הקטן לא יברך בעצמו, אלא יכין לצאת בברכה של אביו.

ולגבי ציצית, הביא את דברי הביאור הלכה שקטן רשאי לקשור ציצית לעצמו, ונחלק עליו וסבר שגם לקטן עצמו הציצית פסולה, כיון שגדול לא היה יוצא בציצית כזו. ושמה הגר"י ש כאשר הראה לו חתנו הגר"י בנימין רימר שליט"א שכן דעת הנצי"ב מוולוז'ין (משיב דבר חלק א סימן מא), שלפי רבינו תם קטן פסול להטיל ציצית גם לבגד של עצמו (מפי הרב פ.ד. ויסוד הדברים לגבי ציצית מופיע גם בספר שבות יצחק חלק ח פרק י הערה כח).

והנה נחלקו הראשונים (מברכות מח. מגילה יט.), האם מצות חינוך מוטלת על האב או על הבהן, ואפשר לבאר את עומק הפשט במחלוקת של הביאור הלכה והנצי"ב, שהביאור הלכה סובר בהכרח (כפי שהוכיחו במשנ"ב מהדורת דרשו סימן יד ביאורים ומוספים הערה 7), שמצות חינוך מוטלת גם על הקטן עצמו ולא רק על אביו, ולכן נחשב מחוייב בדבר ורשאי להטיל ציצית לעצמו, וכפי שמפורש בלשון הביאור הלכה "שהוא מחוייב מדרבנן במצות ציצית ומיקרי בר לבישה".

וסברת הנצי"ב אפשר לבאר באופן אחד, שמצות חינוך מוטלת על אביו, והקטן מצד עצמו אינו בר חיובא ולכן פסול מהמלת ציצית אפילו לעצמו. באופן נוסף אפשר לבאר את סברת הנצי"ב, שגדר מצות חינוך הוא חיוב על הקטן לעשות פעולה שיוצא בה אילו היה גדול, וכלשוננו "דכמו שהתפילין פסולין לגדול כך אי אפשר לחנך בהם את הקטן", וכיסוד הגר"י.

5. קטן והגדיל

בן י"ג שנה ויום אחד: מבואר במשנ"ב (ס"ק ד, שער הציון ס"ק ז, שונה הלכות אות יא) נער בן י"ג שנים ויום אחד ולא הביא שתי שערות, אפילו לכתחילה אין להחמיר, ומכל מקום כיון שלא יודעים אם הביא שתי שערות, צריך שיהיה גדול עומד על גבו ומלמדו לעשות לשמה, כמו שמצינו בביאור הלכה (סימן יא ד"ה טוואן) לגבי טויה, ובדיעבד אם קשר ציצית ולא היה גדול עומד על גביו, סומכים על חזקה דרבא שמסתמיש לו שני שערות וכשר.

קטן שקשר לעצמו והגדיל: חידש הביאור הלכה (סימן יד ד"ה להצריך), קטן שעשה ציצית לעצמו, ונעשה בן י"ג שנה אינו צריך להתיר ציציתו, כי נחשב כמו יתעבד, ובדיעבד לא חוששים

סיכום הגיליון:

דינים העולים

- א. **גוי פסול:** עשיית ציצית היא על יד איש גדול לשמה, גוי פסול מדאורייתא בעשיית ציצית, מהדרשא בני ישראל יעשו, ולא העובדי כוכבים. והיינו כאשר תחב הציציות בכנף או עשה החוליא או הקשר ראשון, אבל אם ישראל עשה את הקשר הראשון, והגוי גמר את שאר החוליות והקשרים כשר. ומכל מקום לכתחילה טוב לזהר שלא יתערב גוי בעשיית הציצית.
- ב. **אשה מחלוקת:** מחלוקת הראשונים האם אשה פסולה, או בדיעבד כשר, או כשרה לכתחילה. הכרעת השו"ע שאשה כשרה לעשות ציצית. והכרעת הרמ"א לכתחילה יש להצריך דוקא באנשים, ולא מועיל אפילו עומד על גביו. ובדיעבד כשר אפילו בלא עומד על גבה.
- ג. **קטן יש להחמיר:** נחלקו הפוסקים האם קטן כשר דינו כאשה או לא, ובקטן יש להחמיר, בן י"ג שנים ויום אחד אף שלא הביא שתי שערות ומותר אפילו לכתחילה, וצריך שיהיה גדול עומד על גבו המלמדו לעשות לשמה, ובדיעבד יש לסמוך על חזקה דרבא, גם כשאין גדול עומד על גביו.
- ד. **קטן לעצמו:** לדעת המשנ"ב מותר לקטן לעשות לעצמו ציצית, אם הגיע לחינוך שהוא מחוייב מדרבנן במצות ציצית, וכן יכול הקטן לקשור ציצית עבור קטן אחר, לדעת הנצי"ב לשיטת רבינו תם אין הקטן רשאי לקשור ציצית לעצמו.
- ה. **קטן שקשר לעצמו והגדיל:** יודע שהטלים לשמה, אין צריך להתיר את ציציתו, ויש אומרים שמועיל רק עם גדול עומד על גביו, ויש אומרים שאם לא היה גדול עומד על גביו צריך להתירם לחזור ולקשורם.
- ו. **מומר, חרש ושוטה:** מומר לתיאבון נאמן לומר שטווה לשמה, מומר להכעיס ומומר לחלל שבת בפהרסיא דינו כאפיקורס ופסול בעשיית ציצית. חילוני נחלקו הפוסקים האם דינו כתינוק שנשבה, ולכן אין להשתמש בציצית שלהם. חרש ושוטה פסולים שאין יודעים לכיון לשמה.

משיב כהלכה

ההגרלה השבוע על 100 שקל במזומן

שאלה: מהו גדר חינוך קטן במצות ציצית?

'קטן היודע להתעטף' חייב בציצית, מאיזה גיל למעשה חייבים לחנכו בציצית? איך קובעים לקטן את מידת הבגד? האם חינוך הוא דוקא בציצית כשרה או גם בציצית פסולה (לא נעשית לשמה, אין בה שיעור, חוטים קרועים), והאם מותר לקטן לצאת בה בשבת לרה"ר?

מקורות: שו"ע ומשנ"ב (סימן יז סעיף ג); **אגרות משה** (יו"ד חלק ג סימן נב); **הליכות שלמה** (פרק ג סעיף ד); **אור לציון** (חלק ב סימן ב אות ז); **שבט הלוי** (חלק ג סימן ו); **דעת נוטה** (חלק ב אות שח-שכו).

במדרו זה מופיעה שאלה שבועית בנושא הגיליון הבא, כל מי ששולח תשובה נכונה על השאלה נכנס להגרלה. ההגרלה על דעת רבני המפעל. התשובות המובחרות ישולבו במידת האפשר בגיליון הקרוב. נא להעביר את התשובות עד יום ראשון הקרוב בערב (תשובה שתגיע אחרי יום ראשון תכנס להגרלה הבאה), בצירוף פרטי המשיב (שם, טלפון, מקום לימוד), באחת מהאפשרויות הבאות:

1. בקו 'הילכתא' טלפון 02-5377085 שלוחה 4
2. בעמודות 'גדרים פלוס' ו'קהילות', קופת 'הילכתא' גיליון 'עומק הפשט' בחדר 'קול הלשון', ישיבת מיי ירושלים, תיבת 'הילכתא'
3. בפקס מספר 1532-6507823
4. במייל 5047867@gmail.com

הזוכה בהגרלת גיליון 316 בסך 100 שקל במזומן

הג"ר פינחס סאמנט שליט"א

ראש הכולל 'תולדות אהרן' בית שמש

המדרו והקדש

לזכות הבחור המופלג בתורה וירא"ש אברהם בן רבקה הי"ו
לזיווג הגון בקרוב

בית הוראה הילכתא

יטמחו במלכותך שומרי שבת

מכשיר ייבוש ידים: בגיליון עומק הפשט (מספר 305 פרשת שמיי תשפ"א) התבאר דין ייבוש ידים במכונה, בתוספת האזהרה, בכדי שלא להיכשל בחילול שבת יש לנתק את המכשיר מהחשמל בערב שבת, כי יש חשש שבטעות ידליק את המכשיר, וכן מצוי מכוונות עם חיישנים רגישים, שעלולות לפעול כשאדם חולף לידם. והבקשה לגבאי בתי הכנסת, שמכוונות ייבוש הידים מהחשמל יהיו מנותקות מהחשמל בשבתות ובחגים.

שאלה: מעשה שהיה בשבת קודש, אברך ירא שמים נטל ידים בבית הכנסת חשוב בבית שמש, ובטעות הניח את הידים תחת מכשיר ייבוש ידים והמכשיר החל לפעול בקול רעש גדול, והשאלה שהיה צריך להחליט תוך שניות מה צריך לעשות, האם להמשיך ולעמוד עד שיתכבה, כפי שהגבאי הסביר שהמכשיר כבה לבד באופן אוטומטי כעבור 'מחזור ייבוש', ואסור לו להוציא את ידיו כי גרוע כיבוי מכח פעולת הוצאת הידים.

או שעדיף להוציא מיד את הידים, לחסוך בחילול שבת שנעשה מכח מעשיו הראשונים, ואם ממתין עם ידים בתוך המכונה הוא ממשיך לחלל שבת בהפעלת המכונה בצורה אקטיבית ופעולת הוצאת הידים מוגדרת כשבת ולא תעשה.

תשובה: הורה הג"ר משה ידלר שליט"א וכעין זה הורה אחד מגדולי הוראה שליט"א שחייב לסלק ידיו תכף ומיד. וציון למה שהביא בספרו מאור השבת (חלק ד סימן יד הערה קנו) בשם הגר"ש אלישיב זצ"ל והגר"ן קרליץ זצ"ל והגר"ש מילר שליט"א. (חלק מהדברים הובאו בגיליון עומק הפשט מספר 296), לגבי אדם שלחץ בטעות על הפעמון או על מציט בשבת, שחייב לעזוב מיד שלא ימשיך לחלול שבת, ולא ימשיך ללחוץ בטענה שאינו רוצה לגרום כיבוי, והטעם שאם מחזיק את ידיו הוא מחדש את המלאכה בכל רגע, אבל כאשר מסלק ידיו הוא רק הסרת המונע, ולא נחשב מעשה כמבואר באבני נזר. וכן נקט בשמירת שבת כהלכתה (פרק כג הלכה נו). וכן כתב במשנה הלכות (חלק טו סימן צד) שחייב לסלק ידיו.

יש לציון למה שהאר"ק בסוגיא זו בטוב טעם ודעת הג"ר משה קוטקס שליט"א, מצד בירור המציאות, ומצד ההלכה, במאמרו בענין 'מעשה וגרמא בשבת', ובמאמרו בענין 'מצב מתמשך-כמעשה' ניתן להשיג את המאמר המלא במערכת 'הילכתא'.

ליזכור הרבים: כיום מצוי מקררים ומזגנים עם 'לוח שנה עברי' ל-40 שנה מובנה בלוח הפיקוד, לפני כניסת שבת וחג מופעל 'מצב שבת' באופן אוטומטי, כך האדם לא משפיע כלום במעשיו, בצאת שבת וחג המצב חוזר לקדמותו. וכעת ההצעה למפעלי הייצור להתקין 'מצב שבת' במכוונות ייבוש הידים, כי מצוי שהגבאים לא זוכרים לנתק כל ערב שבת וחג את כל המייבשי ידים, ולהפעילם במוצ"ש. בשיחה עם גורמים במשמרת השבת, שיבחו את הרעיון המבורך, והגיבו שהוא אכן בר ביצוע.

נושא הגיליון הבא:

'חינוך קטן במצות ציצית'

סלו חלק בזיכוי הרבים העצום, והשתתפו בהוצאות הגיליון הבא

הגיליון נועד לעזור את לב הלומדים, נא לא לסמוך על הדברים הלכה למעשה בלי לעיין במקורות

הגיליון הונצח לע"נ הגאון הגדול רבי בן ציון ב"ר אליהו אבא שאול זצ"ל ראש ישיבת פורת יוסף ומחבר שו"ת אור לציון נלב"ע י"ט תמוז תשנ"ח ת.נ.צ.ב.ה.

קו מידע הלכתי

02-5377-085

מכון הילכתא 02-535-0-535

מענה אנושי בית הוראה מערכת הגיליון

5047867@gmail.com לקבלת הגיליון במייל:

פקס: 02-6507823

ניתן להאזין לשיעורים, הודעות, עדכונים, רישום להגרלות, ועוד...

הילכתא

לדעת לחיות כהלכה

גיליון שבועי עומק הפשט
שיעורים וימי עיון
בית הוראה טלפוני
בירור הלכה אקטואליים
קו מידע הלכתי
חוברות הדרכה